

Csánki Dezső-emlékülés Füzesgyarmaton

Százhuszonöt évvel ezelőtt, 1857. május 18-án született Csánki Dezső, történész, Békés megye, közlekedési Füzesgyarmat országos hírvő szülőtte, helytörténeti körünk névadója. Csánki Dezső a magyar történettudomány kiemelkedő alakja, a Magyar Országos Levéltár főigazgatója és a Magyar Tudományos Akadémia másodelnöke volt.

A község vendégei (mintegy 70–80 fő) a szülőház – paplak – falán elhelyezett emléktáblánál gyülekeztek, ahol Zöld Lajos iskolaigazgató emlékezett meg a nagyközség szülőttéről. Köszöntötte a megjelenteket, s vázolta Csánki Dezső életútját, kapcsolatát szülőföldjével. Kiemelte, hogy „Füzesgyarmat büszke volt jeles fiára, akit 70. születésnapján díszpolgárává választott, 1973-ban pedig – halálának 40. évfordulója alkalmából emléktáblával jelölték meg szülőházát (Bethlen u. 1.)”. Ezt követően a HNF és a tanács nevében dr. Szentesi Károly vb-titkár, majd Borbíró Lajos, a „Csánki Dezső” Helytörténeti Kör vezetője, valamint más társadalmi, gazdasági szervek küldöttei koszorúzták meg az emléktáblát.

Az ünnepséget a Magyar Televízió rögzítette, és még aznap este ország-világ láthatta a Híradó 2. kiadásában.

A tanácsháza dísztermében folytatódott az ünnepség, Tökés Imre, a Vörös Csillag Tsz párttitkára, a nagyközégi tanács társadalmi elnökhelyettese köszöntötte a községbe érkezett dr. Sashegyi Oszkárt, az Országos Levéltár nyugalmazott főigazgató-helyettesét, aki Csánki Dezső életpályájáról szolt s értékelte tudományos munkásságát. Elmondta, hogy a kilenc testvérével nevelkedett Csánki Dezső a debreceni és a késmárki kollégium diákja volt, majd 1875 őszén iratkozott be a pesti Tudományegyetem bölcsészkarára mint történelem-földrajz szakos tanárjelölt. Az egyetemen Salamon Ferenc, a jeles történész volt rá a legnagyobb hatással, aminek az lett a következménye, hogy noha középiskolai tanári okevetet szerzett, a történelmet nem tanítani, hanem kutatni vágyott. „Füzesgyarmat szülőtte – mondotta az előadó – soha nem felejtette el paraszti őseit, ezért is vállalta mindig tudatosan szülőföldjét és kísérte figyelemmel az e vidéken élők sorsát”.

Az emlékülés második előadója dr. Szabó Ferenc, Békés megyei Múzeumi Szervezet igazgatója volt, aki a Békés Megye Levéltár 250 éves történetéről tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást. Az ünnepi emlékülés befejezéseknél a helyi általános iskola szavalói Petőfi Sándor-verseket, valamint községünk szülőttének, Hegyesi János paraszt költőnek a Sárréti világ című versét mondták el.

A Csánki Dezső Helytörténeti Kör az emlékülés és a múzeumi világnap alkalmából ŐSEINK HAGYATÉKA II. címmel bemutatott kiállítást rendezett tájjellegű székházában, bemutatva legújabb szerzeményeiket és a Kör életének néhány jellemző mozzanatát – amelyet a vendégek megtekintettek és nevüket beírták a Kör vendéglönyvébe.

Borbíró Lajos

A tanyanevekről¹

Több alföldi tanyás megyében folyik jelenleg a földrajzinév-gyűjtemények ellenőrzése, illetve a kézirat előkészítése (a cédulázás). A legnagyobb tanyás megyében, Bács-Kiskunban az összegyűlt névanyag nagyobb része *tanyánév*: kevés kivétellel személynév és a *tanya* szó összetétele.

1982. március 4-én összegyűltünk néhányan,² az MTA Nyelvtudományi Intézetében, hogy eldöntsük: *hogyan kerüljenek a tanyanevek egységesen a jövendő (alföldi) kötetekbe? Milyen lejegyzés- és rövidítésrendszert alkalmazunk, hogy minden fontos adat benne legyen a gyűjteményben, de a terjedősséget is, a szöveg túlzásfóltóságát is lehetőleg elkerüljük?*

Mi a tanya? A TESZ³ szerint „a határban levő kisebb gazdasági település.” Az Értelmező Kéziszótár szerint: „(alföldi) község, (mező)város határában lakóházból és gazdasági épületből álló kis gazdasági

¹ Tekintettel arra, hogy a földrajzinév-gyűjtés oroszlánrésze a Honismereti mozgalom keretében történik, célszerűnek tartottuk *Bognár András* módszertani jelentőségű írásának közlését. (Szerk.)

² Jelen voltak: BALOGH LAJOS, BOGNÁR ANDRÁS, FARKAS FERENC, HAJDU MIHÁLY, HÉVVIZI SÁNDOR, ÖRDÖG FERENC.

³ TESZ = A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára. I–II. Bp., 1967–1976.